

1875

02

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ

KÜTÜPHANECİLİK KÜRSÜSÜ

OKUL KÜTÜPHANELERİ

Mezuniyet Tezi

2413

Nezihe Sözmen

23.5.1968

Kabul edilmiştir

R. İsmail

1967 - 1968

Ö N S Ö Z

Bu çalışmamın konusu olan " Okul Kütüphaneleri " nin tanımını yapmaya, amaçlarını, kütüphane ve kütüphanecisiyle nasıl olması gerektiğini belirtmeye çalıştım. Bu arada kütüphaneye gösterilen ilgi ve bir Okul kütüphanesinin, Halk kütüphanesiyle olan ilişkilerini de işaretledim. Bu çalışmayı yaparken dolaştığım İstanbul kütüphanelerinde edindiğim bilgiler, arkada bibliyografyasını verdiğim eserleri taramak suretiyle edindiğim bilgilerle birleştirdim.

Bu çalışmamda, olması gereken ile olması gerekenin dışında olan durum arasında mukayese yapmak ve mevcut durumu yansıtmak üzere Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullar arasından sadece yirmidördünü ele aldım . Bu lise - ortaokul tahsili veren okullar arasından 24 ünü yalnız meslek okulları, yalnız lise tahsili veren okullar ve orta-lise tahsili veren okullar olarak seçtim. Aynı özelliğe sahip okullar arasından bunları seçerken buldukları semtleri, sosyal imkânlarını da gözönüne almak suretiyle bir fikir vermek amacıyla çalıştım. Bu çalışmalarımda bana kolaylık gösteren okul müdürlerini ve kütüphaneci arkadaşları anmak isterim.

Ayrıca tüm çalışmalarımı kapsıyan danışmalarım da kendilerini sorularıyla rahatsız ettiğim fakat iyi niyetle karşılandığım Sayın hocamız Meral Şenöz'e ve bu çalışmamın müsbet karşılanmasında tevazu gösteren Sayın Prof.Dr. Juchhoff Rudolf'a teşekkürü borç bilirim.

Nezihe SÖZMEN

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	II

BÖLÜMLER :

I. OKUL KÜTÜPHANESİ

Okumaya Alıştırma Tekniği	1
Okul ve Kütüphane Arasındaki İlişkiler	2
Okul Kütüphanesinin Amacı	3
Okul Kütüphanelerinde Kitap Seçimi	4
Okul Kütüphanelerinde Yerleştirme Sistemi	5
Okul Kütüphanesi ile Halk Kütüphanesi Arasındaki İlişkiler	"
Okul Kütüphanecisi	6
SINIF KİTAPLIKLARI	8

II. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI OKULLAR ARASINDAN

ÖZELLİKLE SEÇİLEN YİRMİDÖRDÜNÜN OKUL KÜTÜPHANELERİ 22. 9	9
Atatürk Erkek Lisesi	10
Atatürk Kız Lisesi	11
Bakırköy Lisesi	13
Beşiktaş Kız Lisesi	"
Cibali kız Lisesi	14
Çamlıca Kız Lisesi	15
Eğitim Enstitüsü	16
Eyüp Lisesi	18
Fatih Kız Lisesi	19
Galatasaray Lisesi	20
Haydarpaşa Lisesi	21
İhsan Mermerci Lisesi	23
İlk Öğretmen Okulu	24
İmam-Hatip Okulu	25
İstanbul Erkek Lisesi	26
İstanbul Kız Lisesi	27
Kadıköy Kız Enstitüsü	29
Kadıköy Kız Lisesi	30
Kadıköy Koleji	31

Mecidiyeköy Lisesi	33
Niğantaş Kız Lisesi	13
Pertevniyal Lisesi	34
Üsküdar Kız Lisesi	35
Vefa Lisesi	37
III. SONUÇ	38 -
Kütüphanenin Başka Maksatlarla Kullanılması	"
Yerleştirme Sistemi	39
Kitap Sağlama Yolları	"
Yönetmelik ve Uygulanışı	40
Kütüphaneye Gösterilen İlgisi	42
Halk Kütüphaneleriyle İlişkiler	"
BİBLİYOGRAFYA	45 -

OKUL KÜTÜPHANESİ

Okumak ve bu yolla olgunlaşmak çağımız insanları için kaçınılmaz bir zaruret olduğu gibi, önce okumak sonra da okutmak en iyi kültür hizmetlerinden biridir.

Fertlerin okuma yoluyla hüküm verebilme yeteneğini geliştirebilmesi, eleştirme kabiliyeti kazanması vaktiyle sahip olduğu okuma alışkanlığına bağlıdır. Bu alışkanlığın kazanılmasında aydın bir öğrenci olarak çocuğa kütüphaneden yararlanmanın gerekli olduğunu öğretmesi gereken okulun mühim bir rolü vardır. " Okul " öğrencilerin tüm kabiliyetlerini geliştirmek, onları hayata hazırlamak gayesiyle lüzumlu bilgi ve alışkanlıkları veren bir müessesedir. Okul sıralarında öğrenciye gerek bilgi alabilmek gerek zevki için kitap seçme ve okuma alışkanlığı kazandırılır.

Okumaya Alıştırma Tekniği :

Öğrencilerin okumaya karşı gösterdikleri ilgi, gelişme tempoları, zevk ve kabiliyetleri farklıdır. Ve çocuk okuduğu bir metnin anlamını anladığı ve bunu hazmedebildiği sürece okur.

Okumaya alıştırma tekniği kaba olarak iki kategoriye ayrılır :

1. Yetişkinin araya girmesi ile uygulanan teknikler, (Hikâye anlatımı, karşılıklı konuşma ve sergi faaliyetlerinin yanısıra kitaplar üzerine yapılacak konuşmalar v.b.).
2. " Okumaya bağlı olarak yapılabilen toplu çalışmalar, (Konusu kitap olan oyunlar, çocukları bildikleri bir kitabın adını söylemeye veya özetini vermeye sevk edebilir. Ve bütün bunlar öğrenciye kişisel araştırmalarında başlangıç sayılabilecek çalışma imkânları verebilir."(1).

Bütün bunların yani "Okumaya alıştırmanın amacı", çocuğa okuma zevkini aşılama ve kitap seçebilmeyi öğretmektir.

" Okul Kütüphaneleri " bu çalışmalarında öğrencilere, gerek ders programlarıyla ilgili, gerek şahsi çalışmalarında geniş ölçüde araştırma ve inceleme yapmak için kurulurlar.

(1) Douglas, Mary

İlkokul Kütüphaneleri: Çev. Behire Abacıoğlu
1962 s. 10

(ÜnESCO Türkiye Millî Komisyonu Yayınları Kütüphanecilik El Kitapları : 2)

Okul Kütüphanelerinin eğitimsel bir değeri olan diğer bir görevi de ,öğrencilerâ şahsi kütüphane kurmaya teşvik etmektir.

Okul ve Kütüphane Arasındaki İlişkiler :

" Ansiklopedik bir kolleksiyonu haiz olan,yani bütün çalışma alanlarını kapsıyan Kütüphaneler ve buna karşıt olarak,bütün alanları değil fakat hiç olmazsa belli alanları kapsayıp bu alanlarda ihtisaslaşmış olmak üzere 2 tip Okul Kütüphanesi vardır.⁽²⁾ Orta dereceli okulların kütüphaneleri ile Üniversite Kütüphanesini ele alırsak,Okul Kütüphanesinin daha önce var olduğu,fakat Üniversite Kütüphanesinin ona üstün geldiği anlaşılır.

Burada ele alınan,orta dereceli okulların kütüphaneleri olup,Okul ve Kütüphane arasındaki ilişkileri şu şekilde özetliyebiliriz :

1. " Örgütlenmesi bakımından Kütüphane,okulun kendi tutumuyla belirlenen gayelerinin gerçekleştirilmesi için tamamlayıcı veya yardımcı bir unsurdur.⁽³⁾ Verilen dersi tamamlayıcı yayınlar bulundurmak,teknik yayınlar ve dinlendirici yayınları temin etmek suretiyle,öğrencileri sosyal ve umumî yönden geliştiren okula yardımcı olur.
2. Öğrencilerin ilgi duydukları eserlerin sağlanması,ders programına yardımcı eserlerin alınması da Kütüphanenin yardımını etkiler.
3. Kütüphane,okul içinde normal eğitim süresinde öğrencilere verilemeyen bilgilerin kazanılması için fırsatlar yaratır.İster okul ödevine ister şahsi ilgilerine ait olsun,öğrencilerin problemlerini halledecek dokümanları temin eder.
4. Öğrenciler Kütüphanenin,medenî bir yolda ilerlenmesi için ilgi çekici ve kavranması gereken meseleler hakkında doğru bilgilerini şekillendirmedeki rolünü takdir ederler.

Ve gençlik çağındaki bu Okul Kütüphanesi onları,yetişkinlik çağındaki Halk Kütüphanesinden faydalanmaya hazırlayacaktır.

" Okul Eğitimi" daha önce ıspatlanan gerçekliklere dayanır,halbuki Kütüphane durmadan kendisinden yararlanıldığından,gençlerin manevi

§2). Vleeschauwer, Generalities in School-Librarianship-Moussalon 43.9s.
(Bundan sonra sadece "Moussaonn 43 " diye anılacaktır.)

(3). Moussalon 43. s.53

yönlerinin teşvik edilmesi ve tenkitçi bir zihin faaliyetinin gelişmesini sağlar."(4).

Okul Kütüphanesinin Amacı :

Bugün okullardaki iki ayrı sistemde Kütüphanenin rolü değişmektedir. Pasif eğitim sisteminde öğrenci, öğretmeni ve ders kitabıyla ilgili olup, bunlar olmadığında Kütüphaneye girmez. Aktif eğitim sisteminde ise öğrenci öğrenmek istediklerini kendi gayretiyle öğrenir ki bu durumda Kütüphane birinci derecede rol oynar.

Okul devresinden sonra da okuma ve çeşitli kütüphanelerden faydalanma alışkanlığının verecek olan Okul Kütüphanesinin kuruluşundaki amaçlar şöyle sıralanabilir :

1. "Okulun ders programlarıyla ilgili olarak öğrencilerin ve öğretmenlerin ihtiyaç duydukları kitap, gazete, dergi, resim, harita v.b. eğitim ve öğretim gereçlerini sağlamak ve bunları faydalanılabilir bir şekilde düzenlemek,
2. Öğrencilere araştırma yoluyla yapacakları ödevlerin hazırlanmasında kitaplardan ve kütüphanelerden nasıl faydalanacağını öğretmek, rehberlik etmek,
3. Öğrencileri okumaya teşvik ederek onların okuma yeteneklerinin gelişmesini sağlamak,
4. Öğrencilerin okul programları dışındaki fıkri gelişmelerinin ve genel kültürlerinin artmasına yardım etmek,
5. Öğrencilerin Kütüphanelerden faydalanmalarını teşvik ederek, onları hayatları boyunca Kütüphaneden faydalanma alışkanlığını vermek." (5).

Böylelikle Okul Kütüphanelerinin faal ve bilgi verici olması gerekliliği görülmektedir. Kütüphane amacına ulaşabilmesi, okuyucuya kabiliyetine göre yön verebilmesi için gerekli materyali bulundurmalı ve bunun ihtiyaca cevap verebilecek nitelikte olmasını sağlamalıdır.

(4). Mousaion 43. s.60

(5). Salgır, Abdülkadir

İlk Öğretim

Okul Kütüphaneleri 28 (1962) 24-25 s.

Okul Kütüphanelerinde Kitap Seçimi :

Her Okul Kütüphanesinde ihtiyaç duyulabilecek kitaplar ,müra-
caat kitapları, okulun ders programıyla ilgili kitaplar, edebî kitap ve
dergilerdir. Bunların dışında öğretmen ve öğrencilerin istedikleri kitap-
lar, dersleri için olduğu kadar boş vakitlerini de doldurup değerlendir-
mek için öğrencilerin ihtiyaç duyacakları kitaplar, ders programlarının
ortaya koyduğu yeni ihtiyaçlar dikkate alınmalıdır. Şüphesiz ki her okul
kendi idealiyle ilgili kitapları kütüphaneye almak ister. Fakat bütün kü-
tüphanelerin kitap seçiminde ortak oldukları hususlar vardır. Eldeki im-
kânın , istenilene cevap vermek suretiyle yararlı harcanması isteniyorsa,
Kütüphanenin öğretmenlerin fikrini de alarak, gerek basında gerek dergi-
lerde kitaplar hakkında çıkan yazıları, bibliyografyaları, çeşitli kaynak-
ları taraması gerekir. Bu karar verme işinden sonra kitabın konusu, edebî
niteliği (Üslubunun tatmin ediciliği ve konuya uygunluğu), sunuluş şekli,
yani dış görünüşü, manzarası, cildinin sağlamlığı, büyüklüğü, kâğıdının ka-
litesi ve mûrekkebi ile ilgili olarak alınmasında mahsur dlop olmadığı,
yazar ve eseri hakkındaki kritikler ve öğütlemeler de dikkate alınmalıdır.
Kitapların seçimi dış görünüşleriyle sıkıca ilgilidir. Ve ayrıca öğrenci-
lere iyi bir zevk ve estetik duygusu vermek de bir eğitim görevidir. Ga-
yeleri ne olursa olsun her Okul Kütüphanesinde Türk kültür ve medeniye -
tini aksettiren kitapların bulunması da ayrı bir husustur.

Kütüphanenin ihtiyaca cevap verebilmek için sağlayacağı dokü-
manları , Millî Eğitim Bakanlığının ayırdığı veya okul bütçesinden ayrı-
lan miktarla alınmasına pek imkân yoktur. Dolayısıyla kütüphanenin bu
ihtiyaçlarına okulun diğer gelir kaynakları cevap vermektedirler.

Bu gelir kaynaklarını şöyle sıralayabiliriz :

1. Öğretmenin teşvik ve fedakârlığı,
2. Öğrencilerin hediye ve bağışları,
3. Okul içi teşekküllerden temin edilecek paralar,
4. Okul-Aile Birliği yardımları,
5. Kitabı geri vermekte gecikenlerden alınacak paralar."(6)

Okul Kütüphanelerinde Yerleştirme Sistemi :

Okul Kütüphanesine sağlanan bu kitaplardan arada engel olma - dan faydalanabilmesi öğrenciyi kitaba alıştıırır.Öğrenciler verilen bir ödevi hazırlamak veya şahsî meraklarını gidermek üzere kütüphaneye gel - diklerinde aradıklarını kolayca bulabilecek bir yerleştirmeye karşıla - şır, açık raflara yerleştirilmiş olan kitaplara karışırma imkânını bulur - sa, kütüphaneye ve kitaba olan ilgisi daha da artacak, merak duyduğu her şey için kütüphaneye gelmekten çekinmeyecektir.

Okul Kütüphaneleri Yönetmeliğine göre bu yerleştirmenin Dewey Onlu Tasnif Sistemine göre yapılması istenmektedir.Kitap sayısı gün geç - tikçe artmakta olan Okul Kütüphanelerinde bu sistemin tatbik edilmesi ve bilim numaralarının yazıldığı etiketlerin raflar üzerine ilştirilmesiyle hem kütüphanecinin işi hem de okuyucunun aradığını bulması kolaylaşır . Yine okuyucuların faydasına sunulan katalogların hazırlanması bu sistemin gerektirdiği kaçınılmaz bir iştir.Yine Okul Kütüphaneleri Yönetmeliğinin tutulmasını mecbur ettiği Demirbaş Defterleri konusunda ileri sürülen bir fikir vardır."Demirbaş Defterlerini kaldırmak,gereksiz ayrıntıların ya - zıldığı,kitabı kayıttan düşmenin,hataları düzeltmenin,bir eserin 2. ,3. cildini işlemenin karışık ve zor olduğu bu kayıt defteri yerine Shelf - List sistemi kullanılabilir."(7).Bu da ayrı bir görüştür.Fakat ne de - receye kadar gerçekleştirilebileceği bilinemez.

Okul Kütüphanesi ile Halk Kütüphanesi Arasındaki İlişkiler :

Bir Okul Kütüphanesi yetkili ve faal bir kütüphanecisi olduğu takdirde gerçek amacına ulaşabilir.Halk Kütüphanesinin ve Kütüphanecisi - nin toplum içindeki görevi ne ise Okul Kütüphanesinin ve Kütüphanecisinin de okul içindeki görevi odur.Okul ile Kütüphane arasında sıkı bir işbir - liği olur,öğretim üyeleri kütüphaneyi benimserler ve anlamını hazmeder - lerse Okul Kütüphanesinin değeri anlaşılmiş olur.Okul içindeki kütüphane - yi benimseyen okuyucuların,Halk Kütüphanelerinden faydalanmaya alıştırıl - ması da daha kolay olur."İngiltere'de bazı kütüphaneciler büyük Okul Kü - tüphanelerinin Halk Kütüphanelerinin yerini alacağından korkarlar.Çünkü

§7). Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği Değişiklik Tasarısı

bu Okul Kütüphanelerinde yalnız okul için yararlı ve müracaat kitapları değil, evde okunmaya yarayan kitaplarda bulunur." (8). Öğrenciler Okul Kütüphanesine, okul içinde bulunduğu için mecburen giderler. "Gerek Halk Kütüphanesi gerek Okul Kütüphanesi amaca ulaşabilmek için sıkı bağ kurmalıdırlar. Kütüphaneci öğrencilere, Halk Kütüphanesine devam etmek zevk ve alışkanlığını verebilmelidir." (9). Çevresinde Halk Kütüphanesi olan okullar onun kaynaklarından faydalanırlar. Hatta bazı Halk Kütüphanelerinin okullara vermek üzere koleksiyonları vardır. İngiltere' de Okul Kütüphanesi ile Halk Kütüphanesi arasındaki ilişki bu yönden sevindiricidir. "Kütüphaneci okulu sık sık ziyaret ederek, çocuklara Halk Kütüphanesi ve onun sağladığı kolaylıklar hakkında bilgi ve yeni üye olmak isteyenlere müracaat formları verir. Öte yandan öğretmen de sınıfı, kütüphanenin sağlayacağı kolaylıklar hakkında kısa bir açıklama yapmak ve belki de kitap almak için beraberinde kütüphaneye götürür." (10). Böylece Halk Kütüphanelerinden yararlanma, okul çağında öğretilmiş, aşılansmış olur.

Halk Kütüphaneleri yetişkinlerin ihtiyaç duyduğu dokümanların bulunduğu yrdır ve eğer yetişkin, çocukluğunda kütüphaneden faydalanma alışkanlığını almışsa ihtiyaç duyduğu an halk kütüphanesine gidecektir.

İşte bütün bu alışkanlıkları kazandırabilmek öğretmen ve kütüphanecinin görevidir. Öğretmen, kütüphane çalışmalarını benimsemelidir ki öğrenciyi de teşvik edebilsin. Böylece öğretmenin, öğrencinin bu çağında kendine örnek edineceği yetişkinlerin en ağır basanı olduğu görülmektedir.

Okul Kütüphanecisi :

Okul Kütüphanecisi kendi sahasında bir yetiştiricidir. Ve gerekli meslekî bilgi yanında insanî vasıflarının da bu alana uyması gerekir. Öğretmen, öğrenci ve sınıflarla daima ilgilenecek olan kütüphaneci onların aradıklarını bulmalarına yardım etmek, şahsî kabiliyetlerini araştırıp, kültürel gelişme ve yetişmelerine yardımcı olacak şekilde çalışmak ve okulun çeşitli faaliyetlerine göre görevlerini ayarlamak su-

(8). Corbett, Edmund V. An Introduction to Librarianship 1963 197 s.

(9). Douglas, Mary İlkokul Kütüphaneleri. Çev. Behire Abacıoğlu 1962 s. 52 (Unescos Türkiye Millî Komisyonu yay. Kütüphanecilik El Kitapları : 2.)

(10). Corbett, Edmund V. Aynı Esere s. 197

retiyile yardımcı olabilir, başarı sağlayabilir.

— Kütüphanecilikten yetişmiş bir kimse, kütüphanenin gerektirdiği görevleri yerine getirebilir, kütüphaneyi organize eder ve gereken işleri düzenli olarak yapabilir. Fakat bu kütüphanenin eğitim görevini yerine getirmesi demek değildir. Kütüphanecinin kütüphaneye sağlayacağı manevî canlılık onun mesleki yeteneğinden çok kişisel yeteneğine bağlıdır. "Güven verici bilgi ve yetenek kütüphanenin günlük işlerinin yapılması için gerekli olan maharet ve teknik mükemmeliyeti gölgede bırakan bir niteliktir." (11).

Kütüphane görevinde sorumluluğu taşıyan şahsa tam yetki ve verilmesi de ayrı bir prensiptir. Kütüphaneciye kütüphanenin sorumluluğu, okutma sorumluluğu vererek, kayıplardan sorumlu tutmayı görevini tam mânâsıyla yapmasına meydan verilmelidir.

Okul Kütüphanesinde vazife alacak kütüphanecinin tam gün çalışan bir kütüphaneci mi, yoksa bir öğretmen kütüphaneci mi olması gerektiği düşünülebilir. Amerika'da 500 öğrenci için tam gün çalışan bir kütüphaneci tayin edildiği halde, İngiltere'de öğretmen kütüphaneciler tercih edilmektedir. Ve öğretmen az ders vererek bu işi yönetecek zamanı ayırır. Fakat şüphesiz ki okulun öğrenci sayısının artması tam gün çalışan bir kütüphaneciyi gerektirir. İş ki kütüphaneci hem mesleki yetenekleri ve hem de kişisel kabiliyetleri bakımından yeterli ve öğrencileri üzerinde etkili olabilsin.

Fakat çeşitli Okul Kütüphanelerinin tanıtımında görüleceği gibi bizim Okul Kütüphanelerimizin çoğunda bazı yönlerden olması gerekenin dışında bir durum mevcuttur.

SINIF KİTAPLIKLARI

Okulun merkezî bir yerinde kurulan Kütüphaneden ayrı olarak sınıflarda, mevcut dolaplara sığdırılabilen kitaplardan müteşekkil sınıf kitaplıkları vardır. " Sınıf kitaplıklarında bulundurulacak eserler sınıf ihtiyaç ve seviyesine, sınıf belli bir derse ayrılmışsa bu dersin mahiyetine göre seçilir. Sınıf kitaplıklarına, kütüphanede fazla nüshası bulunan kitaplardan ilgili öğretmenlerin mütââlâasıyla ayrılacak eserlerle, bağışlanacak kitaplar konur." (12). Bu sınıf kolleksiyonları öğrencilerin yaşlarına, sınıfların ihtiyaç ve seviyesine göre ayarlanmış olarak dinlendirici yayınlardan başka belli konulardaki yayınları da kapsamaktadır.

Bu kitaplıklar öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından yönetilirler. Sınıf kitaplıkları ile ilgilenen öğretmenler aynı zamanda sınıfın kütüphanecisidir. Bu sorumluluğu bir öğrenci de yüklenebilir ve kitaplığı emniyette tutar, fakat ancak öğretmenin idaresi altında kitap dağıtabilir. Öğretmen kitapların kontrolünü elinde bulundurmalı ve öğrencilerinin kabiliyetlerini araştırıp, gelişme seviyeleri ve yaşlarına uygun kitaplar dağıtılmasına rehber olmalıdır. " Sınıf kütüphaneleri öğretim yapılan yerde lüzumlu textleri sağlar, Böylece yararlılığının derecesi gösterilmiş olur." (13). Fakat sınıf odalarından devamlı olarak faydalanıldığından, sınıf kitaplıkları serbestlikle kullanılamamaktadır.

Sınıf kitaplıklarının bir takım eksik yanları olduğu muhakkaktır. Burada müracaat kitapları ikinci derecede kalır. Öğrencilerin ihtiyaç duyabilecekleri ,meselâ, teknik, spor, seyahat , keşif ile ilgili kitapların, yani öğrencilerin ilgilerine hitabeden kitapların olmayışı, kitaplığa olan ilgiyi azaltır. Okulun genel kütüphanesinde ise her konuda çeşitli eserler bulundurulabilir. Bunun için okulda genel bir kütüphane kurmaksızın sınıf kitaplıklarından faydalanmayı düşünmek yanlış olur.

(12). Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği 1959 s. 7

(13). Mousalon 43. s.15

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI OKULLAR
ARASINDAN ÖZELLİKLE SEÇİLEN YİRMİDÖRDÜNÜN OKUL
KÜTÜPHANELERİ

Çeşitli kaynaklardan edinilen bu bilgilere göre modern bir Okul Kütüphanesi , kütüphanenin yeri, ihtiva ettiği materyal, kütüphanecisi ve okuyucusu ile birlikte faal ve yeterli olmalıdır.

Okulun merkezî bir yerinde , gürültüden uzak kurulan kütüphanenin, ders çalışmak , bir ödev hazırlamak veya boş vakitlerini değerlendirmek , zevki için kitap okumak isteğiyle kütüphaneye gelen okuyucuya her an açık bulundurulması gerekir.

Kütüphanede teknik ve dinlendirici yayınların yeterli olması ve okuyucunun araştırma yapmasına imkân verecek şekilde açık raf sistemini gerektiren bir yerleştirme yapılması gerekir.

Kütüphanecinin bu sahadaki bilgisi yanında kişisel kabiliyeti, amacına ulaşabilmesi için kendisine bir yön verecektir.

Bu durumda , edinilen bilgilere göre bizde mevcut durumu mukayese etmek amacıyla , özellikle seçilen 24 Okul Kütüphanesi,

1. Okuma salonları,
2. Kütüphaneye kitap sağlama yolları,
3. Tasnif şekli,
4. Okuyucunun ilgisi, en çok okunan kitaplar,
5. Kütüphaneci,
6. Sınıf kitaplıkları,

hakkında bilgi vermek amacıyla tesbit edilmiştir.

ATATÜRK ERKEK LİSESİ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Taksim
Okulun Kuruluş Tarihi	1937
Öğrenci Sayısı	650

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	1945
Kitap Sayısı	5500 - 6000

Okulun kütüphane için ayrılmış bir salonu yok. Kitap dolapları kitli bir halde müzik odasına yerleştirilmiş.

Kitaplar Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gönderiliyor. Bazen istenen kitap ihtiyacını Okul-Aile Birliği karşılıyor.

Tasnif Şekli - Kitaplar geliş sırasına göre dolaplara, demirbaş numarası verilerek yerleştiriliyor. Bu kitapların yazar adına göre fiş katoloğu var, ayrıca kitap adlarına göre de alfabetik olarak düzenlenmiş defterler bulunuyor.

Kitap isteyen öğrenciye adı alınmak suretiyle kitap veriliyor, her hangi bir öğrenci fişi kullanmıyorlar. Kitap öğrencide 1 hafta kalabiliyor.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Kabataş Erkek Lisesinde 1965 yılında 3 haftalık bir kurs görmüş olan kütüphaneci, mevcut sistemi değiştirip Dewey sistemini uygulamak istiyor. Okulun kütüphane için ayrılacak bir yeri olmadığından henüz bir teşebbüse girişmiyor. Esasen bu konudaki bilgiside yetersiz. Bu günkü durumda kütüphaneden hiç faydalanılmıyor. 1967 yılında hiç kitap okunmamış olması, bu yılda pek az okunması bunu gösteriyor.

ATATÜRK KIZ LİSESİ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Fındıklı
Okulun Kuruluş Tarihi	—
Öğrenci Sayısı	—

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	1953
Kitap Sayısı	—

Bir kaç defa isim değiştirdikten sonra bu adı almış olan lisede önceleri 150 kişilik kadar bir okuma salonu bulunurken sınıf yeter-sizliği yüzünden bu gün 30-35 kişilik bir salonla, kitap dolapları ve memurun çalışma masasının bulunduğu bir bölmeden ibaret kalmış.

İlk kitaplar çeşitli okullardan toplanmış. Bu gün ise Millî Eği-tim Bakanlığı'nın gönderdiklerinden başka Okul-Aile Birliği, "Öğren-cileri Koruma Derneği", lokanta ve kooperatifin kârlarından ayrılan parayla kütüphaneye çeşitli kitaplar sağlanmaktadır. Mevcut kitaplar edebiyat, sosyoloji, fen bilimleri alanındaki eserler ve çeşitli dergilerden ibaret. Önemli yer tutan kââsikler ve çok eski ansiklo-pediler kütüphaneden ayrı bir depoda muhafaza ediliyor.

Tasnif Şekli - Kitaplar, ilimleri baş harfleriyle göstermek ve buna göre numaralamak suretiyle yerleştirilmiş. Örneğin (Edebiyat "E" gibi.) Ansiklopediler ve tabii ilim gruplarından hiç birine girmeyen spor v.b.âkla gelebilecek çeşitli dergiler "Mütefrrik" adı altında toplanmış.

Ayrıca dar bir salonu işgal eden İngilizce kitaplığının özel bir salonu yok. Bu kitaplar dolaplara konularına göre yerleştiril-miş. Liseleri ilgilendiren ağır eserlerle, daha basit eserleri ilgi-lendiren daha basit eserler ayrı dolaplara konmuş.

Kitapların yazar ve kitap adına göre birer katologları yapılmış. Kitaplar açık raflarda muhafaza ediliyor. Öğrenciler kütüphaneden etüd saatlerinde faydalanıyorlar. Evlere verilen kitaplar 1 hafta sonra iade ediliyor. Buna uymayan öğrencilere bir süre kitap veril-miyor.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Kütüphanecilik üzerine 15 günlük bir kurs görmüş olan ücretli bir coğrafya öğretmeni kütüphaneye ilgilenmekte ve önceki memurdan

devraldığı şekilde muhafaza etmekte olup ; diğer işlerinin çokluğu yüzünden sistemi değiştirmek istememektedir. Bu ise Kütüphaneciliğe gereken ilginin gösterilmediği kanısını uyandırmaktadır.

BAKIRKÖY LİSESİ

Okul binası yeni olduğundan kütüphane henüz kurulmuş değil. Sadece Kitap dolapları öğretmenler odasının arka tarafında perdeyle ayrılan yere konmuş durumda. Kitap mevcudu 4000 kadar. Fakat şimdilik hiç bir tasnife tâbi tutulmamış.

BEŞİKTAŞ KIZ LİSESİ

Kütüphane için bir okuma odası mevcut olduğu halde memur olmadığından kapalı bulunmakta, hiç bir faaliyet göstermemekte, bu yüzden öğrenciler okulun kütüphanesinden faydalanamamaktadırlar.

NIŞANTAŞ KIZ LİSESİ

Okulun bir kütüphanesi olmadığı gibi yer yetersizliğinden kurulması da düşünülmüyor. Sadece önümüzdeki yıllarda yeni bir lise binası yapılacağı, o zaman kütüphane için bir yer ayrılacağı ifade ediliyor?

CİBALİ KIZ LİSESİ

- Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Saraçhanebaşı
Okulun Kuruluş Tarihi	--
Öğrenci Sayısı	--

- Kütüphane Hakkında Bilgiler

Ortaokul binasında geçici olarak buldukları ve binanın da kurulu bir kütüphanesi olmadığı için lise de şimdilik herhangi bir tegebbüse geçmiş değil, ancak idarî işlerle görevli bir memur kitaplar ile ilgileniyor. Fakat diğer işlerden arta kalan zamanı bu işe ayırdığı için kitapların tasnifi çok ağır ilerliyor.

Tasnif Şekli - Kütüphaneye ilgilenen memur bu konuda Süleymaniye Kütüphanesi'nde 3 haftalık bir öğrenimden sonra Dewey Onlu Tasnif Sistemi ile tasnife başlamış, kitap mevcudunun ne kadar olduğu bilinmiyor, fakat tasnifi tamamlanan kitaplar 2 dolap halinde ve 500 civarında. Öğrencinin aradığı kitaplar iki nüsha halinde ayrılıyor, diğerlerinin fazla nüshaları ise depo edilmek üzere kaldırılıyor.

- Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Kitaplar arasında gerçekten çok değerli olanlar mevcut. Örneğin çeşitli felsefi eserler, matematik, astronomi, fizik, kimya gibi fen bilimlerine ait ilim dergileri, çeşitli ansiklopedi ve görüldüğü kadarıyla oldukça geniş yer tutan çeşitli dilde sözlükler..... Aynı zamanda çok eski kitaplar da mevcut ve çoğunluğu 50 yıl öncesine ait eserler teşkil ediyor.

Henüz 3. sınıfı dahi olmayan bu lisenin yapılmakta olan yeni binasında kütüphane için uygun bir yer ayrıldığı ilgililerce bildiriliyor.

ÇAMLICA KIZ LİSESİ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Çamlıca
Okulun Kuruluş Tarihi	-
Öğrenci Sayısı	-

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi -

60-70 kişilik bir okuma salonu var. Çeşitli yollardan gelen kitaplar arasında daha çok edebî eserler dikkati çekiyor. Salonu çevreleyen kitap dolaplarından biri eski Türkçe eserlere ayrılmış.

Tasnif Şekli - Kütüphaneye gelen kitaplar numara verilmek suretiyle raflara konuları dikkate alınmadan yerleştirilmiş durumda.

Kitapların hazırlanan fişleri konularına göre ayrılıp kutulara konularak kataloglar teşkil edilmiş. Fişler oldukça değişik olup

Kitap Hakkındaki Bilgiler:

Kitap Adı

Yazar

Çeviren

Sayfa Sayısı

Basıldığı Yer

Boyu

Ücreti olarak sıralanmış.

Kütüphanede bunlardan başka lisan kitaplığı için de 20 kişilik ayrı bir salon var.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Okul yatılı olduğundan kütüphaneden daha çok faydalanılıyor. kitap sayısı oldukça fazla olan kütüphaneye yeni bir sistem getirmek faydalı olursa da bunu, bedeni gücü ve yeni sistemler hakkındaki bilgisi yetersiz olan kütüphaneciden bekleyemeyiz.

EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Kadıköy - Fikirtepe
Okulun Kuruluş Tarihi	1946
Öğrenci Sayısı	600

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	1946
Kitap Sayısı	8500

1946 yılında Yıldız Sağır ve Dilsizler Okulu'nda Erkek Öğretmen Okulu binasında açılmış, 1948 de Çapa'ya, oradan 1966 Ağustosunda Kadıköy'de, vaktiyle İV. Murat'ın köşkünün bulunduğu yerde yapılan bu günkü binasına taşınmıştır. Bu arada 7000 kadar kitabıda Çapa'dan beraberlerinde getirmişler, şimdi ise 60 kişilik okuma salonunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gönderilen kitaplar kütüphanenin esasını teşkil etmektedir. Ayrıca çeşitli fakültelerin hediyeleri ve okulun kütüphane için ayırdığı para kitap sağlanmasında rol oynamaktadır. Bunun dışında ihtiyaç duyulan kitaplar idareye bildirilerek kütüphaneye sağlanıyor; bu kitaplar fizik, matematik, ingilizce, Fransızca kitaplar oluyor.

Tasnif Şekli - Kütüphane Dewey Sistemine göre tasnif edilmiştir. Açık raf sistemine gidilmişse de dolaplar tamamen camlı, fakat bu, öğrencilerin rafa yaklaşıp istedikleri kitabı seçip almalarına engel teşkil etmiyor. Bir kaç sayı olan kitaplardan yalnız ikisi rafta bırakılıyor.

Şimdilik yalnız yazar soyadına göre fiş çıkarılıyor. Kitap adına ve konusuna göre de fiş çıkarılacağı ifade ediliyor?

Öğrenciler üye kaydediliyor. Üye kayıtlarıyla aldıkları kitap 15 gün kendilerinde kalıyor. Üye kartı ve verilen kitabın cebindeki kart içiçe konup kaldırılıyor. Bir kısım kitaplarda kütüphane kontrolü yapıp demirbaşa işlendikten sonra bölüm kitaplıklarına gönderiliyor. Okulda 10 bölüm var. Buradaki kitaplarla bölüm şefi olan öğretmenler ilgileniyorlar.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Öğretmen okulu mezunu, 10 yıldır bu görevde olan kütüphaneci bulunduğu çeşitli okul kütüphanelerinde Dewey Sistemini tatbik etmiş. Okul yatılı olduğundan kütüphaneyi gece açık bulundurmak kitaplık kolu öğrencilerine düşüyor.

Kütüphanede kitapların çoğu ciltsiz. Ansiklopediler el altında olmayıp okuma odasından cam bölmeyle ayrılmış olan memurun odasındaki raflarda bulunduruluyor.

Öğrenciler daha çok meslek kitapları okuyorlar. Salonda okunan kitaplar için " Kitap İsteme Fişi" Kullanılıyor. Bu bilhassa istatistik için yararlı görülüyor.

EYÜP LİSESİ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Eyüp
Okulun Kuruluş Tarihi	1957
Öğrenci Sayısı	1440

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	1957
Kitap Sayısı	5000

15-20 kişinin faydalanabildiği küçük bir okuma salonu var. Ortaya bir masa konmuş, 10 adet kitap dolabı da salonu çevreliyor. Ayrıca gazete ve dergilerin içine konduğu birkaç dolap da salonun dışına, koridorlara yerleştirilmiş.

Kitaplar Millî Eğitim Bakanlığı ve çeşitli yayınevlerinden gönderilmektedir. Ayrıca öğretmenlerin alınmasını istedikleri kitaplar Okul-Aile Birliği tarafından alınıyor.

Tasnif Şekli - Kütüphanede belirli bir sistem uygulanmıyor. Gelen kitaplar demirbaş numarası verilip boyuna göre dolaplara konuyor. Dolaplar da 20cm, 25cm, 35cm olarak küçük, orta, büyük boy kitaplar için ayrılmış. Gazete ve dergiler numara verilmeden kaldırılıyor.

Böyle bir tasnife tâbi tutulmuş olan kitapların liste halinde katalogları hazırlanmış. Şimdiye kadar görüldenden farklı olarak, yazar soyadlarına göre ayrı ayrı klâsörlere konan listelere, her yeni gelen kitap rahatlıkla işleniyor. Yani her yazarın eseri kendi adı altında toplanmış olup yeni gelen bir kitap da listeye ilâve ediliyor.

Her öğrencinin bir fişi var. Bu fişle aldıkları kitabı 1 hafta alıko-yabiliyorlar. Öğrenciler fazla kitap okuyorlar. Örneğin bu yıl Ekim-Şubat ayları arasında 900 kitap okunmuş. Ve daha çok genel kültür kitapları, romanlar, ödevle ilgili kitaplar okunmaktadır.

C- Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Kütüphaneci orta okul mezunu olup 1964 yılında açılan 1 aylık kursa katılmış. Kütüphane iyi idare ediliyor. Takibettikleri sistemin okul kütüphanesi için çok kullanışlı ve pratik olduğu ifade ediliyor. Öğrenciler de kütüphane kurallarına uyuyorlar. Aldıkları kitabı zamanında getirdikleri gibi bakımı üzerinde de titizlik gösteriyorlar.

FATİH KIZ LİSESİ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Çarşamba
Okulun Kuruluş Tarihi	-
Öğrenci Sayısı	-

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	1960
Kitap Sayısı	5200

Öğretmenler için açılan kütüphanecilik kursunda uygulamalı çalışmalarla ilk temeli atılmıştır.43 kişilik okuma salonu olan kütüphane bütün okullarda uygulanması istenen ve 1959 da Millî Eğitim Bakanlığı'nce çıkarılan "Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği"ne göre tasnif ve tertip edilmiş.

Kitaplar kütüphaneye çeşitli yollardan sağlanıyor.Çoğu Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gönderiliyor,geri kalanlar okul kooperatifi tarafından alındığı gibi çeşitli yayınevleri reklâm olarak kitap gönderiyorlar pek azı da öğrenci bağışları oluyor.

Tasnif Şekli - Kütüphane dünyanın pekçok yerinde kullanılan Dewey Onlu Tasnif Sistemi ile çalışmaktadır.Kitapların figleri,yazar soyadına,çeviren soyadına,konuya ve kitap adına göre hazırlanmış olup alfabe sırasıyla ve karma olarak çekmecelere yerleştirilmiş"Dictionaire Catalogue"denilen bu tertip Dewey sistemine göre hazırlanmıştır.Fişin sol üst köşesindeki numara tasnif numarasıdır.Ayrıca konu gruplarının hangi dolaplarda bulunduğunu gösteren çizelge iki dolap üzerine asılmıştır.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Okulda çift öğretim yapıldığından,lise öğrencileri ancak öğleden sonraları kütüphaneden faydalanabiliyorlar.Ders saatlerinde Din dersine girmeyen,beden eğitimi dersinden raporlu olan öğrenciler kütüphaneye geliyorlar. Öğrenciler daha çok roman, hikâye, tarih eserleri okuyorlar.Diğer eserler ise ödev verildiğinde aranıyor.Bununla beraber özel konulara kabiliyeti olanlar buna göre resim, müzik, şiirle ilgili eserleri okuyorlar.Kütüphane yer yetersizliğinden başka mak-satlarla kullanıldığından yeterli hizmeti görememektedir.

GALATASARAY LİSESİ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Galatasaray
Okulun Kuruluş Tarihi	1868
Öğrenci Sayısı	916

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	1868
Kitap Sayısı	28500

Kütüphanenin 160 kişilik 3 okuma salonu var. Bunlardan ikisi öğrencilere mahsus okuma salonu olup, diğeri kitap dolaplarının çoğunun bulunduğu ve memurun çalışma odası olan salon. Ayrıca Tefvik Fikret'in yaptırmış olduğu kütüphane; yazın turistlerin kışın da öğretmenlerin faydalandığı bir salon halinde. Bu kütüphanedeki kitapların çoğunluğunu 16 - 17. yüzyıla ait Fransa tarihini yansıtan eserler teşkil etmektedir. Ve burası daha çok bir müzeyi andırmaktadır. 1907 de bir yangın geçirmiş olan kütüphanenin kitapları arasından Napolyon' un imzalı kitaplarının yandığı söyleniyor.

Kitaplar Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gönderiliyor. Ayrıca eski mezunların bağışları ,gerektiğinde Okul-Aile Birliği'nden istenen parayla alınıyor.

Tasnif Şekli - Kitaplar Dewey Onlu Tasnif Sistemi ne göre tasnif edilmiştir. Konu, yazar adı ve kitap adına göre 3 şekilde fiş hazırlanmaktadır. Konu fişi üzerinde -Dewey-numarası vardır. Diğer fişler üzerinde demirbaş numarası mevcut.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Yatılı bir okul olduğundan okuma salonları mesai saatlerinden sonra da açık bulundurulmaktadır. Öğrencinin ilgilendiği kitaplar arasında, ansiklopediler, Türk klâsikleri, Fransızca romanlar bulunmaktadır. Okuma salonlarında kitap dolapları açık bulunuyor. Böylece öğrenciler istedikleri an kitaplardan faydalanabiliyorlar.

Bu kütüphaneden ayrı olarak yalnız Fransızca kitapların bir kütüphane daha var, buranın idaresi bir Fransız öğretmene ait olup okul kütüphanesinin memuru bureya karışmamaktadır.

HAYDARPAŞA LİSESİ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Haydarpaşa
Okulun Kuruluş Tarihi	1934
Öğreci Sayısı	2850

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	1934
Kitap Sayısı	15000

Okul Kütüphanesi olarak geniş bir salona yer verilmiş. Bina eski olduğundan bu ayırma da elverişli. 250 kişiyi içine alabilen bu salonda, 1903 te okul binası Tıbbiye -i Şahane iken kullanılan kitap dolapları var. Bina Haydarpaşa Lisesi olarak vazifeye başladığında bu kitaplar taşınanlarla birlikte gönderilmiş.

Şimdi kütüphanede Millî Eğitim Bakanlığı ' nın gönderdiklerinden başka okul kooperatifi, spor yurdu,Okul-Aile Birliği vasıtasıyla alınanlar,çeşitli yayınevlerinin gönderdikleri ve okul mezunlarının,emekli öğretmenlerin hediyeleri olan kitaplar bulunmaktadır.

Tasnif Şekli - Bu yollarla kütüphaneye sağlanan kitaplar demirbaş defterine işlendikten sonra dolapnumarası, dolabın kaçınıcı rafında ve gözünde olduğunu gösteren numaralar verilip raflara karışık olarak yerleştiriliyor. Önceleri konularına göre ayrılmış dolapların boş kalan raflarına boşluğu doldurmak için konuyla ilgisi olmayan kitaplar da konmak suretiyle karışık bir sıralamaya gidilmiş.

Böyle tasnif edilmiş kitapların yazar soyadına ve kitap adına göre katologları yapılmış. Bu katologlar fiş kutularına ayrı ayrı ve alfabetik olarak dizilmiş. Fiş kutuları dolaplarda olmayıp,uzunca ve kitap raflarını okuma salonundan ayıran masanın üzerine serbestçe bırakılmış.

Salonda günde 200 kitap okunmaktadır,bu kitapları almak için öğrenciler pasolarını bırakıyorlar. Dışarıya çok kitap alınmıyor.Bunların sayısı senede 500 ü geçmiyor. Salonda dikkati çeken kitaplardan romanlar, dersle ilgili kitaplar, klâsikler, ansiklopediler, sözlükler var.

Öğrenciler daha çok romanlar, piyesler, yardımcı ders kitapları okuyorlar.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Kütüphaneci birkaç yıl öncesine kadar okulun idarî işleriyle görevli bir memurken bu vazifeye alınmış. Kütüphanecilik konusunda 1 aylık kursa katılarak öğrendiği Dewey Onlu Tasnif Sistemi ni tatbik etmek istiyor. Kütüphane mesai saatlerinde açık bulunduruluyor. Bunun dışında öğrencilerin faydalanabilecekleri sınıf kitaplıkları yok, yalnız öğretmenler odasında bazı ansiklopedi ve kitapların bulunduğu bir kitap dolabı mevcut.

İHSAN MERMERCİ LİSESİ

Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Zeytinburnu
Okulun kuruluş tarihi	1961
Öğrenci Sayısı	550

Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	1961
Kitap Sayısı	3667

50 kişilik bir okuma salonu olan kütüphaneden aynı zamanda lâ - boratuvar olarakta faydalanılıyor. Lâboratuvar aletleri camlı dolaplara yerleştirildiği halde kitaplar kapalı olan çelik dolaplara konmuş durumda muhafaza edilmektedir. Kitap ihtiyacı Millî Eğitim Bakanlığının gönderdiklerinden başka döner sermayeden karşılanıyor. Kitapların çoğunluğunu Türk klâsikleri, hikâye, şiir ve çeşitli dergiler teşkil ediyor.

Tasnif Şekli - Ele geçen kitaplar konuları ve boyları dikkate alınmaksızın numara verilmek suretiyle raflara yerleştiriliyor. Kitabın sol üst köşesine yazılmış olan bu numaralar liste halinde dosyalara konularak bir katalog meydana getirilmiş.

Okulda ikili öğretim yapılıyor. Öğrenciler haftanın belirli gün ve saatlerinde kütüphaneden faydalanıyorlar. Bu ise okunan kitap sayısını oldukça azaltıyor. Örneğin bir yıl içinde okunan kitap sayısı ancak 400 ü buluyor.

Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Her sınıfta öğrenciler tarafından kurulan sınıf kitaplıkları var. Bunlar her bakımdan yetersiz görülen okul kütüphanesinin boşluğunu doldurmaktadır. Gerçek bir okul kütüphanesi olduğu söylenemez.

İLK ÖĞRETMEN OKULU

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Ortaköy
Okulun Kuruluş Tarihi	1848
Öğrenci Sayısı	875

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	1963
Kitap Sayısı	1879

Okul Ortaköy'deki binasına 1963 de taşınmış. Kütüphane için 60 kişilik bir salon ayrılmış. Kitaplar Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gönderilmekte olup bağış yoluyla da kitap mevcudu artmış bulunmaktadır.

Tasnif Şekli - Kütüphaneye gelen kitaplar demirbaş numarası verilip konu ve boyu dikkate alınmaksızın gelişe göre raflara yerleştiriliyor. Kitapların kataloğunu, diğer kütüphanelerden farklı olarak fihrist defteri teşkil etmektedir ve yazar ile kitap adına göre hazırlanmıştır. Raflardaki kitapları tek tek gösteren listeler demirbaş numaralarıyla birlikte her rafın önüne ilâştirilmiş.

Kütüphanede daha çok klâsiklere, ansiklopedilere, meslek kitaplarına yer verilmiş. Türk romanları çok az.

Öğrenci fişleri kullanılmadığı gibi, salonda okunan kitaplar da kaydedilmiyor. Dışarda okunan kitaplar çok az. Bu yıl Ekim Şubat ayları arasında 260 kitap okunmuş. Bu dışarı alınan kitapları imza karşılığı alıyorlar ve 5 gün kendilerinde kalıyor.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Kütüphanecilik hakkında hiçbir bilgisi olmadığı gibi bir kursa da katılmamış olan kütüphaneci bu göreve yeni başlamış. Kütüphaneyi yukarıda anlatıldığı şekilde idare etmeye çalışıyor. Okuma salonunda ders çalışılmıyor, sadece kitaplardan istifade edilebiliyor. Yatılı bir okul olduğu halde normal mesai saatlerinde ve bir de tatil günlerinde açık bulunduruluyor.

İMAM - HATİP OKULU

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Çarşamba
Okulun Kuruluş Tarihi	1951
Öğrenci Sayısı	1300

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	1951
Kitap Sayısı	5000

Kütüphanenin, 30 kitap dolabının bulunduğu, 80 kişiyi alabilen aydın ve rahat bir salonu var.

Kitaplar kütüphaneye Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gönderiliyor. Ayrıca hediye yoluyla ve okulun para ile de kitap sağlanıyor. Sınıf kitaplıkları da yıl sonunda kitaplarını okul kütüphanesine bırakıyorlar.

Tasnif Şekli - Kitaplar Dewey Onlu Tasnif Sistemi ne göre tasnif edilmeye başlanmış, çoğu yerlerine düzenli bir şekilde yerleştirilmiş durumda. Fakat henüz fişleri hazırlanmış değil. Şimdilik yeni gelen kitaplara demirbaş numarası verilip tasnif için bekletilmekte. Bütün kitapların üzerine ciltlendikten sonra naylon kap geçiriliyor.

Öğrencilerin fişleri var. Açık raf sistemiyle çalışan kütüphanede öğrenciler istedikleri kitabı kendileri bulup alıyorlar. Kitaplar kendilerinde 1 hafta kalıyor.

Kütüphanede müraaat kitapları, ansiklopediler, meslek kitapları, klâsikler var. Ayrıca özel yazması kitaplar da dikkati çekiyor. Bir meslek okulu olması dolayısıyla kitapların 500 kadarı din kitapları. Öğrenciler daha çok meslek kitapları, Fransız romanları, Türk klâsikleri; sosyoloji, fizik, matematik gibi bilim kitaplarını okuyorlar. Bu ders yılı Ekim - Mart ayları arasında 3000 kitap okunmuş durumda.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Kütüphaneci, kitaplık kolu öğrencilerinin de yardımıyla tasnifi yürütüyor. Öğrenciler kütüphaneye fazla ilgi gösteriyorlar. Yakarıda da belirtildiği gibi çok kitap okuyorlar.

İSTANBUL ERKEK LİSESİ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Cağaloğlu
Okulum Kuruluş Tarihi	1889
Öğrenci Sayısı	873

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	1889
Kitap Sayısı	10850

100 kişilik bir okuma salonu var. Kitaplar, kütüphaneye Millî Eğitim Bakanlığı'nın gönderdiğinden başka Alman Konsolosluğu, çeşitli yayın - evleri ve hediye yoluyla sağlanmaktadır. Kütüphaneye kitap sağlanışında okul - Aile birliğinin büyük yardımı oluyor. Öğretmenlerin tesbit ettiği kitaplar bu yolla alınıyor.

Tasnif Şekli - Kitaplar Dewey Onlu Tasnif Sistemi ne göre yerleştirilmektedir. Türkçe kitapların sırtında tanıtma bantları var. Bu kitaplar yazar ve kitap adına göre sıralanmış. Ayrıca bir kataloğu yok. Sadece Almanca kitapların yazar ve kitap adına göre kataloğu yapılmış.

Okuma salonunda diğer kitaplardan ayrı bir yerde İngilizce kitaplığı var. Burası İngilizce öğretmenin kontrolünde bulunuyor. Kütüphaneci ile hiçbir ilgisi yok.

Kütüphanede ansiklopediler, bibliyografyalar, dersleriyle ilgili kitaplar, klâsikler, romanlar dikkati çekiyor. Öğrenciler daha çok dersleriyle ilgili kitapları arıyorlar. Kitaplar öğrencilerde 1 hafta kalıyor. Öğrencilerin fişleri yok. Aldıkları kitaplar basılı kâğıtlara işleniyor.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Öğrenciler kütüphaneye fazla ilgi gösteriyorlar. Bunda; kütüphanecinin kütüphaneyi, kitapları öğrencilere sevdirmiş olmasının rolü olduğu görülüyor. Kütüphaneci 11 yıldır burada vazife görüyor. 1962 yılında 1 aylık bir kursa katılmış ve sonra bir mütehassıs yardımıyla kütüphanede Dewey Sistemini tatbika başlamış.

İSTANBUL KIZ LİSESİ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Cağaloğlu
Okulun Kuruluş Tarihi	-
Öğrenci Sayısı	-

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	-
Kitap Sayısı	7963

Kütüphanenin kuruluşu okulla beraber olup ancak 50 kişinin rahatça çalışabileceği büyüklükte bir okuma salonu bulunuyor. Kitaplar kütüphaneye çeşitli yollardan sağlanıyor. Millî Eğitim Bakanlığı'nın gönderdiklerinden başka yayınevlerinden de eşantiyon gönderiliyor. Fakat kitap seçme işini kütüphaneci yapamıyor. Döner sermayeden karşılanan satın alma işinde seçimi müdür ve öğretmenler yapıyorlar.

Tasnif Şekli - Mevcut kitaplar 361 sayılı Tebliğler Dergisi'ndeki maddeler gereğince boy sırasına göre, konular gözetilmeksizin küçük, orta ve daha büyük boy olmak üzere tasnif edilmiş. Kitaplar üzerindeki numaralar demirbaş numaraları olup, her boy için bu numara en küçükten başlıyor.

Kitapların katalogları ilimlere göre ayrılmış olan dosyalarda bulunuyor. Bu dosya halindeki kataloglar edebiyat, felsefe, yabancı dil, tarih, coğrafya, nazari ilimler, güzel sanatlar, umumî eserler diye 8 dosya halinde olup, nazari ilimler dosyası araya kâğıt konulmak suretiyle matematik, fizik, astronomi, tabiye, sağlık, kimya olmak üzere 6 ya ; muhtelif eserler dosyası maarif, beden eğitimi, askerlik, istatistik olarak 4 e ; güzel sanatlar dosyası sanat, sanat tarihi, resim, müzik olmak üzere 4 e ayrılıyor. Böylece düzenlenmiş olan dosyalar öğrenciler tarafından daha kullanışlı görülmüş. Öğrenci hangi konuyla ilglenecekse o dosyadan, kitap adını, yanındaki numara ve listenin sağ üst köşesindeki "boy" işareti ile birlikte söylediği takdirde kitabı rafta kolayca bulmak mümkün oluyor. Kitap öğrenciye verilirken, mevcut öğrenci fişi alınarak kitabın raftaki yerine konuyor.

Öğrencilerin kütüphaneye olan ilgileri öğretmenlere bağlı oluyor. Çünkü öğretmen hangi kitabı tavsiye eder veya ödev verirse o kitap daha çok aranıyor. En çok okunan kitaplar felsefi eserlerle tanınmış romancılarımızın eserleri oluyor.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Henüz bir çalışmaya başlanmamış olmakla beraber kütüphanenin mevcut kitapları arasından tarihi eskimiş olanlarla, Arap harfleri ile yazılmış eserlerin, askerî kitapların temizlenmesi ve mevcut sistemin değiştirilip Dewey Sistemi ne göre bir yerleştirme yapmak 12 senedir başka sistemlerle çalışmış olan memur için oldukça güç görünüyor.

KADIKÖY KIZ ENSTİTÜSÜ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Kadıköy
Okulun Kuruluş Tarihi	-
Öğrenci Sayısı	-

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	-
Kitap Sayısı	4100

Enstitü binası plânlanırken kütüphane için de bir yer düşünülmüş olup 60 kişilik bir okuma salonu ve memurun çalışma odasını içine alan bir bütün teşkil edilmiş.

Kitaplar kütüphaneye Millî Eğitim Bakanlığı ve yayınevleri tarafından gönderiliyor. İstenilen bir kitabı kütüphaneye almak imkânsız çünkü herhangi bir tahsisatları yok.

Tasnif Şekli - Dewey Onlu Tasnif Sistemine göre tasnif edilmiş kitaplar arasında, psikolojik eserlerle, klâsiklere oldukça geniş yer verilmiş. Henüz kitapların bir katoloğu hazırlanmış değil, fakat bu iş için fiş kutuları ve kartları hazırlanmış durumda.

Şimdilik demirbaş defterinden başka bir de iare defteri mevcut.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Kütüphanecilik eğitimi yapmamış, bu alandaki bilgisi sadece Süleymaniye Kütüphanesi'nde bir haftalık bir kursta Dewey Sistemi nin münakaşa ve müzakeresini yapmaktan ibaret olan memur, kütüphanenin geleceği için çok ümitli.

Öğrencilerin kütüphaneden faydalanmaları ancak ders aralarında mümkün oluyor. Aldıkları kitabı da en geç 15 gün içinde geri vermek zorundalar. Sanat dergileri, teknik kitaplar, kadın ile ilgili bir çeşit mecmualar ve bilhassa eski devirle ait tarihî kitaplar ve resimleri, eskiye ait giysiler öğrencilerin ilgisini çekiyor.

Bir sanat okulu olmasına ve spariş atölyesi bulunmasına rağmen bir tek moda mecmuası olmaması dikkat çekiyor.

KADIKÖY KIZ LİSESİ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Moda
Okulun Kuruluş Tarihi	1957
Öğrenci Sayısı	-

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

1957 tarihinde kurulmuş bir lise olup evvelce tek tedrisat yaptıkları zaman bir okul kütüphaneleri olduğu halde çift tedrisata başladıklarından buyana yer yetersizliğinden dolayı kütüphane bertaraf edilmiş ve kitaplar ancak sığabildikleri küçük bir odaya depolanmıştır.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Okul müdürünün durumdan gerçekten müteessir olduğu görülüyor. Okul bahçesine yapılmakta olan ek binanın inşası tamamlandığında genişçe bir odanın kütüphane olarak ayrılması düşünülmektedir.

KADIKÖY KOLEJİ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer Moda
 Okulun Kuruluş Tarihi 1957
 Öğrenci Sayısı

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi 1957
 Kitap Sayısı 4000

Okul bahçesindeki bir barakanın yarısı kütüphane olarak kullanılıyor. İlk kuruluşunda kitaplar Koruma Derneğinden temin edilmiş olup, halen Milli Eğitim Bakanlığınca gönderilmekte; ayrıca koruma derneğinden gelenler, Amerikan Kolejinin gönderdiği İngilizce yayınlar, bağışlar ve öğretmenlerin hediyeleri kütüphanenin kaynağını teşkil etmektedir.

Ayrıca sınıf öğretmenlerinin ve çoğunlukla edebiyat öğretmenlerinin sorumluluğu altındaki sınıf kitaplıkları var. Kütüphanedeki kitapların çoğunluğunu okul kitapları ve edebî eserler teşkil ediyor. Bir kolej olması dolayısıyla İngilizce yayınlara, hikâye, roman ve piyeslere yer verilmiş.

Tasnif Şekli - Kitaplar Dewey Onlu Tasnif Sistemi ne göre yerleştirilmiş. Kütüphanede kitap ve yazar adına göre bir katalog mevcut, fakat sistematik bir katologları yok. Ayrıca kitaplar, dergiler v.b. Türkçe eserler; roman, hikâye, piyes v.b. İngilizce eserler ve Türkiye'ye sokulması yasaklanmış kitapların listesi de dosya haline getirilmiş.

Kütüphaneye giren kitapların kaydedildiği bir demirbaş defteri var. Kütüphanenin okuyucularıyla ilişkilerinde düzenli bir çalışma düşünülmüş. Öğretmenler için iare defteri, öğrenciler için de iare fişleri kullanılıyor. Öğrenciler aldıkları kitapları 1 hafta alıkoyabiliyor. Kitabı geciktirenlerden 1 liralar biriktirilerek istenen kitaplar alınabiliyor.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Ortaokul tahsili yapmış olan kütüphane memuru edebiyat öğretmeniyle iş birliği yapmak suretiyle öğrenciye daha faydalı olmak ve kütüphaneyi geliştirmek arzusundalar.

Başlangıçta kütüphanenin şimdilik küçük bir yer işgal ettiğini, kütüphaneden öğrencilerin aynı zamanda faydalanmaları mümkün olmadığı için sınıfları, günlere ayırıp her sınıfın haftanın belirli günlerinde ayrı ayrı kütüphaneye gelmek suretiyle faydalanılması şeklinde bir çözüm yolu bulunmuş? Kütüphaneye gösterilen ilginin yanında kitaplara gösterilen ilgi oldukça az. Kitapların zamanında geri verilmesi, v.b. gibi kütüphane kurallarına uyulmadığı görülmüştür.

MECİDİYEKÖY LİSESİ

A- Genel Bilgiler

Okulum Bulunduğu Yer	Mecidiyeköy
Okulum Kuruluş Tarihi	1965
Öğrenci Sayısı	1600

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	1965
Kitap Sayısı	1000

Bina yapılırken kütüphane olarak ayrılan salonda şimdilik sadece 6 adet kitap dolabı mevcut.

Tamamen Millî Eğitim Bakanlığı'ndan gelmiş olan kitaplar hiçbir kayıt yapılmadan boy sıralarına göre dolaplara kaldırılmış. Henüz bir kütüphane memuru olmadığı için kitaplar herhangi bir tasnife tâbi tutulmuş değil. Fakat okul müdürü kütüphanenin "Dewey Onlu Tasnif Sistemi"ne göre çalışmasını istemektedir.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Tam teşkil edilmemiş bu kütüphaneden öğrenciler şimdilik müdür ile temas etmek suretiyle faydalanabiliyorlar.

PERTEVNIYAL LİSESİ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Aksaray
Okulun Kuruluş Tarihi	1930
Öğrenci Sayısı	2500

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	1930
Kitap Sayısı	7700

50 kişilik bir okuma salonu var. Bir kısmı camlı dolaplarda, bir kısmı da raflarda muhafaza edilen kitaplar arasında Türkçe ve başka dillerdeki ansiklopedilerle, klâsikler, tarihî eserler dikkati çekiyor. Kitaplar Millî Eğitim Bakanlığı'na gönderiliyor. Ayrıca çeşitli yayın evlerinden gelen kitaplar, dergiler var.

Tasnif Şekli _ Kütüphanenin belirli bir sistemi yok. Kitaplar geliş sıralarına göre numaralanıp yerleştiriliyor. Yazar ve kitap adına göre hazırlanmış olan fişler karışık olarak, alfabetik bir düzenle kutulara konmuş; 1-2 seneden beri ise gelen kitaplar sadece demirbaş numarası verilerek kaldırılmakta, fişleri yapılmamaktadır.

Öğrenci fişleri olmadığından, öğrencinin adı alınarak kitap veriliyor. Kitaplar öğrencide en çok 1 hafta kalıyor ve daha ziyade itimat edilebilen öğrencilere veriliyor.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Sekreterlik okulu mezunu olup okulun idarî işleriyle görevli bir memur ayrıca kütüphaneye de bakıyor. Kütüphanecilik hakkındaki bilgisi de geçen yıl gördüğünü üç haftalık bir kursta öğrendiklerinden ibaret. Diğer işlerinin çokluğu yüzünden 1 yıldır bakmakta olduğu kütüphanede her hangi bir çalışma yapmış değil. Zaten kütüphane için ayrılmış olan salonda müzik, ingilizce v.s. dersleri yapıldığından öğrenciler kütüphaneden yeteri kadar faydalanamıyorlar. Senede ancak 100 kadar kitap okunuyor; bunlarda öğrencilerin ödev verildiği zaman aradıkları kitaplar oluyor.

ÜSKÜDAR KIZ LİSESİ

A - Genel Bİlgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Fıstıkağacı
Okulun Kuruluş Tarihi	—
Öğrenci Sayısı	—

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	—
Kitap Sayısı	8210

Kütüphane 150 kişilik bir okuma salonu ve ayrıca memurun kontrolü altında bulunan kitap dolaplarının içinde bulunduğu geniş bir odadan ibaret. Okuma salonuna bakan iki duvar kısmı tamamen cam olan bu odanın öğrencilerle bağlantı sağlaması için bir de servis penceresi bulunuyor.

Kütüphanenin ne zaman kurulduğu bilinmemekle beraber kitapların 1961 yılında derlenmiş olduğu biliniyor. İlk kitaplar lağvedilen okullardan aktarılmış, şimdi ise yayınevleri ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gönderilmektedir. Kitap mevcudu demirbaş olarak 6127 dir.

Tasnif Şekli - Kitaplar A, B, C, boylarına göre ayrılmış olup A boyu büyük boy olan çeşitli ansiklopedileri, B boyu orta ve C boyu da küçük boy kitapları kapsıyor. Bu ayrılıştaki kitapların konuları engel teşkil etmiyor. İster edebiyat, ister fen alanında olsun çeşitli kitaplar hangi boya uygunsa o boyun dolabında numara takibe - diyor.

Kitapların fişleri yazar adına, yazar soyadına, kitap adına olmak üzere 3 şekilde tertiplenmiş. Fişlerin sol üst köşesinde kitabın boyu ve hangi numaralar arasında olduğu belirtiliyor. Örneğin C/3357-3740. Sağ üst köşesinde de kitabın kendi numarası kayıtlı. Böylece kütüphaneci alıştığı bu tasnifle aranan kitabı daha kolay bulup hizmete sunabiliyor. Her öğrencinin bir fişi var. Öğrencinin alacağı kitabı tavsiye eden öğretmen, fişte ilgili yeri imzalıyor ve öğrenci de kendi imzasını attıktan sonra kitabı alabiliyor ; fiş kitabın raftaki yerine konuyor.

1962-1967 yılları arasında öğrencilerin kütüphaneden aldıkları

kitap sayısı değişen bir grafik göstermektedir.

Şöyle ki :

1962-1963 arasında 853 kitap,

1963-1964 arasında 2501 kitap,

1964-1965 arasında 2387 kitap,

1965-1966 arasında 884 kitap,

1966-1967 arasında 4519 kitap okunmuştur.

1962-1966 yılları arasında kütüphane barakada faaliyet göstermiştir. 1966 yılında sınıf kitaplıkları kurulmaya başlandığından okunan kitap sayısında azalma olmuştur.

C - Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Kütüphane birkaç defa barakadan barakaya taşındıktan sonra esas lise binasının üst katında lâayık olduğu yere taşınmıştır. Öğrencilerinkütüphaneye aşırı bir ilgi göstermeleri dikkati çekmektedir. Fakat bu ilgi daha çok kendi derslerinden ileri gelmektedir. Kütüphaneden ancak öğretmenlerintavsiye ve teşvikiyle faydalanıyorlar. Öğretmenlerin getirdikleri veya öğrencilere almalarını tavsiye ettikleri kitaplarla kurulan sınıf kitaplıkları yıl sonunda kitaplarını okul kütüphanesine vermekte ve böylece demirbaşa işlenen kitaplarla kütüphane mevcudu da artmaktadır.

VEFA LİSESİ

A - Genel Bilgiler

Okulun Bulunduğu Yer	Saraçhanebaşı
Okulun Kuruluş Tarihi	1872
Öğrenci Sayısı	2643

B - Kütüphane Hakkında Bilgiler

Kuruluş Tarihi	1872 .
Kitap Sayısı	8000

Ara bölme olmaksızın birinden diğerine geçilebilen 4 okuma salonundan biri memurun çalışma odası ve aynı zamanda kitap dolaplarının çoğunun bulunduğu bir salon durumunda. Kütüphaneye gelen kitaplar Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gönderiliyor. Ayrıca gece lisesine gelen kitaplar da 1959 danberi bu kütüphanede muhafaza ediliyor. Gerek Vefa Lisesi, gerek gece lisesi öğrencileri aynı kütüphaneden faydalanıyorlar.

Tasnif Şekli- Kütüphaneye sağlanan kitaplar geliş sırasına göre demirbaş numaraları verilip yerlerine konuyor. Kitapların yazar ve kitap adına göre hazırlanmış katalokları var.

Bu kütüphaneden başkaber de sınıf kitaplıkları var. Ayrıca fizik, Kimyâ lâboratuvarında bu konularla ilgili kitapları ihtiva eden kitaplıklar bulunuyor. Öğrenciler okul kütüphanesinde bulunmayan kitapları alarak bu lâboratuvar kitaplıklarını meydana getirmişlerdir.

C-- Düşünceler ve Diğer Bilgiler

Öğrenciler salonda daha çok kendi dersleriyle ilgileniyorlar. Kitap Öğrenciye iare usulüyle verilip 1 hafta süreyle kalıyor. Kütüphane memuru halen başka bir yerde görevli olduğundan şimdilik kütüphanede herhangi bir faaliyet yok. Okuma salonları, gece lisesi de faydalandığı için günün bütün saatlerinde açık bulunduruluyor. .

Sınıf kitaplıklarına okul kütüphanesinde bulunmayan eserler alınmak ta olup her iki kütüphaneden de öğrenciler aynı derecede istifade ediyorlar.

S O N U Ç

Ele aldığımız Okul Kütüphanelerini umumi olarak incelersek, istisnasız hepsinde mâlî sıkıntı çekildiği tesbit edilen,

24 okuldan 4 ünün	yer yetersizliği veya yokluğundan,
24 okuldan 8 inin	memur tecrübesizliği veya yokluğundan,
24 okuldan 5 inin	gerek memur gerek yer yetersizliği

dolayısıyla gerçek amacına ulaşamadığı, fakat faydalı olabilmek yolunda çaba sarfedildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra istenilen sistemle değil fakat, kendi alışageldiği sistemle çalışmasına rağmen kütüphane hizmetlerini iyi ve faydalı bir şekilde yerine getirebilen okullarımız da vardır. Tesbit edilen 24 okul kütüphanesinden ancak 7si olan, Eğitim Enstitüsü, Eyüp Lisesi, Galatasaray Lisesi, İmam-Hatip Okulu, İstanbul Kız Lisesi, İstanbul Erkek Lisesi, Üsküdar Kız Lisesi kütüphane hizmetlerini yerine getirebilen okul kütüphaneleridir.

Kütüphanenin Başka Maksatlarla Kullanılması :

Hemen her Okul Kütüphanesi başka maksatlarla kullanılmaktadır. Fakat her okulda bu kullanma aynı derecede olmamaktadır. Seyrek yapılan Okul-Aile Birliği toplantıları, spor ve kooperatif kolu toplantıları ile sınıf olarak kullanılan, lisan derslerinin, dikiş-nakış derslerinin yapıldığı kütüphaneler aynı derecede etkilenmezler. Kütüphane hizmetlerini baltalayacak, okuyucunun kütüphaneye gelmesini engelleyecek şekilde, kütüphanenin başka maksatlarla kullanıldığı okullarda kütüphane amacına ulaşmamaktadır. Bu 24 okul arasından 3 ü olan Fatih Kız Lisesi, İhsan Mermerci lisesi, Pertevniyal Lisesi kütüphaneleri tamamen belirtilen maksatlarla kullanılan kütüphanelerdir. Bilhassa Fatih Kız Lisesinin bir kütüphanesi ve yeterli bir kütüphanecisi olduğu halde okuldaki sınıf yetersizliği yüzünden vazifesini yapamamaktadır. Dolayısıyla kütüphanenin başka maksatlarla kullanıldığı okullarda kütüphaneden daha az yararlanılmaktadır. ekseriyetle mesai saatleri dahilinde açık bulundurulduğundan bu yararlanma da daha kısıtlanmış oluyor ancak haftanın belirli gün ve saatlerinde kütüphaneyi öğrencilere açık bulundurmak suretiyle bu kısıtlamayı da zararsız hale getirmeye çalışıyorlar.

Yerleştirme Sistemi :

Bir kısım kütüphaneciler, kütüphanelerine belli bir sistemi değil de alışageldikleri kendisine kolay gelen herhangi bir şekil uygulamaktadırlar. Oysa Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, Dewey Onlu Tasnif Sisteminin uygulanmasını istemektedir. "Kitap mevcudu öğrenci sayısına göre ayarlanarak asgari kitap, mevcudu 400-1000 arasında olan okullarda 2000-5000 cilt kitap, 40-50 mecmua mevcudu, 1000-2000 olan okullarda 5000-10.000 cilt kitap, 50-60 periyodik neşriyat olmalıdır." (14). Buna göre kitap mevcudu daima artmakta olan okullarımızda daha kullanışlı ve faydalı olan ve bu yerleştirmenin gerektirdiği açık raf sistemi bayesinde arada engel olmaksızın raflara yaklaştıran, araştırma yapmasına imkân veren Dewey Onlu Tasnif Sistemi tatbik olunmalıdır. Bu ele aldığımız 24 okul kütüphanesinden ancak 8 tanesi bu sistemi uygulamaktadır. Bunlar, Eğitim Enstitüsü, Fatih Kız Lisesi, Galatasaray Lisesi, İmam-Hatip Okulu, İstanbul Erkek Lisesi, Kadıköy Kız Enstitüsü, Kadıköy Koleji ve kütüphane için bir yeri olmadığı halde dolaplardaki kitapları bu sisteme göre, kurulacak okul kütüphanesini hazırlayan Cibali Kız Lisesi dirler.

Okul kütüphanesine satın alınacak, kitapları müracaat kitapları, okulun ders programıyla ilgili kitaplar, edebî kitap ve dergiler olmak üzere üç grupta toplanabiliriz. Öğrenci ve öğretmen üyelerine faydalı olmayı gaye edinen okul kütüphanesinin bu materyalini kolay ve engelsiz olarak istifadeye sunması gerekir. Bunun da iyi bir yerleştirmesi yapmak suretiyle başarılabilir. "Verilen bir ödevi hazırlamak, şahsi ilgileri dolayısıyla bilgilerinin arttırmak, veya boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla kütüphaneye gelen öğrencilerin aradıklarını bulabilmeleri, kitaplarının iyi sınıflandırılmış olmasına bağlıdır." (15).

Kitap Kitap Sağlama Yolları

Kütüphaneye sağlanacak bu kitaplar için sadece Millî Eğitim Bakanlığının tahsisatı yeterli olmamaktadır. I. Bölümde belirtildiği gibi bu 24 okul kütüphanesine sağlanan kitaplar da okul içi teşekküllerin

(14). Özerdim, Sami-Ruşen Alaylıoğlu

Türk Dili

-Öğretimde Okul Kütüphanesi ve Öğretmen Kütüphaneci, 1955 s.45 593s.

(15). Salgır, Abdülkadir

İlk Öğretim

Okul Kütüphaneleri 28(1962) s.505 24-25s.

yardımı,geciktirilen kitaplardan alınan paralap, öğrencilerin hediyeleri öğretmenlerin bağışları ile mümkün olmaktadır.Bu Kaynaklar tamamlayıcı birer faktör olup kütüphanenin esasını Millî Eğitim Bakanlığının ve çeşitli yayınevlerinin gönderdiği kitaplar teşkil etmektedir.Yayınevlerinin eşantiyon olarak gönderdikleri kitapların yanısıra gönderilen listeler,hem-bibliyografyalar dışında- kütüphaneciyi yeni çıkan kitaplardan haberdar etmekte,hem de kitabın sürümünü sağlamaktadır.Böylece kütüphaneye sağlanan kitaplar,kütüphane için özel bir salonu olan okullarda açık raflara,Dewey Sistemine göre yerleştirilmeli yani herkese açık olmalıdır.Fakat kendilerine göre bir yerleştirme yapmış olanlar bu sistemin tatbikini çok zor bir iş olarak görmekte ve dolayısıyla kurulu bir düzeni değiştirmekten kaçınmaktadırlar.Çünkü diğer idarî işleriyle de vazifeli olup kütüphane görevleri için gereken zamanı ayıramamaktadırlar.

Yönetmelik ve Uygulanışı :

Bütün bu anlatılan hususlar gözönüne alınarak Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği ve Okul Kütüphanelerimizdeki uygulamaları karşılaştırsak,uygulamanın yönetmeliğin gerektirdiğini aykırı olduğunu görürüz. meselâ,

1. Okul kütüphanesi olarak müstakil bir yerin olması gerekir. Fakat ele alınan 24 Okuldan 5 inde müstakil bir Kütüphane yoktur.
- 2 Her Okulda mutlaka bir kütüphane olmalıdır. Bu 24 Okulun sadece 1 inde (Nişantaş Kız Lisesi) Kütüphaneye yer verilmemiştir. Bakırköy Lisesi, Cibali Kız Lisesi, Kadıköy Kız lisesi de Kitap dolaplarını yerleştirmek üzere bir salon beklemektedirler.
3. Okul kütüphanelerini Dewey Ssiteminin uygulanması istenmektedir. fakat tesbit edilen 24 Okul kütüphanesinden ancak 8 inde (Cibali Kız Lisesi, Eğitim Enstitüsü,Fatih Kız Lisesi, Galatasaray Lisesi, İmam-Hatip okulu,İstanbul Erkek Lisesi, Kadıköy Kız Enstitüsü. Kdiköy Koleji) bu sistem uygulanmaktadır.
4. Kütüphanecinin yetkili ve sorumluluk yüklene bilecek kabiliyette olması gerekmekte ve kütüphanecilik sahasında yetişmiş veya Öğretmen kütüphaneci olması istenmektedir.Bu 24 kütüphanenin hiç birinde bu sahada yetişmiş bir eleman olmadığı halde, uzun yıllar bu alanda tecrübe sahibi olmuş,Okuyucusunu tanıyan kütüphaneci veya kısa zamanda

şahsi mahareti ve kabiliyeti sayesinde gerekli hizmeti verebilen kütüphanecilerimiz bulunmaktadır. Meselâ Eğitim Enstitüsü, Eyüp Lisesi, Galata Saray Lisesi, İmam-Hatip omulu, İstanbul Kız Lisesi, İstanbul Erkek lisesi, Üsküdar Kız lisesi kütüphanecileri bunlar arasındadır.

5. Yine yönetmeliğe göre her sınıfta, sınıf öğretmenleri tarafından yönetilecek sınıf kitaplıklarının bulunması gerekmektedir. Ele alınan 24 Okuldan yalnız Haydarpaşa lisesinde sınıf kitaplıkları kurulmamıştır.

Okul kütüphaneleri bizde hâlâ halledilmesi güç bir problemdir. Ve bu güçlük iki noktada kendini gösterir:

1. Yeteri kadar bu maksatla yetiştirilmiş kütüphaneci-Öğretmen yoktur.
2. Yüksek tahsil görmüş bir kütüphaneci-Öğretmen, Barem çerçevesi içinde kalındığından, Okul kitaplıklarında vazife almayı pek okadar cazip görmemektedir." (16).

Okul kütüphanesi konusunda görülen yetersizliklerin (yer, Personel, Bütçe) biri olan Kütüphaneci Problemi kütüphane faaliyetini etkileyen bir sorundur. " Milli seviyedeki mühim eksiklerden birisi, mesleki eğitim görmüş kütüphaneci sayısının azlığıdır." (17) . Ele alınan 24 Okul kütüphanesinden ancak 7 sinin kütüphane hizmetlerini verebildiği ve tecrübesi sayesinde asgari seviyede mesleki Eğitime sahip kütüphaneciler olduğu görülmektedir.

Temennimiz, bu alanda yetişmiş olan elemanların maddi bakımdan tatmin edilmek suretile kütüphanelerimizde vazife alması sağlanırken, diğer taraftan Okul kütüphanelerinin amaca uygun bir şekilde geliştirilmesine çaba gösterilmesine devam edilmesidir.

(16). Cıgızoğlu, Sema

İlk Öğretim

Okul Kütüphaneleri 28(507) 1962 s 19.

(17). Soysal, Özer

Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni

_Bir rapor ve düşündürdükleri 13(3-4)1964 s.6

bu durumda dahi, meslekten yetişmiş olsun veya olmasın (hatta öğretmen olsun) kütüphanecilerin günlük kütüphane işlerini yürütebildikleri söylenebilir. Fakat bu farklı yaşlardaki öğrencilerin sorabilecekleri her çeşit soruyu cevaplandırabilecek kültüre sahip olduğunu göstermiyor. Kütüphanecilerin bu mesleki yetenekleri yanında kişisel kabiliyetleri ve geniş bir dünya görüşleri olması gerekir. Kütüphaneye yararlı olabilmesi için memurun, asıl kütüphane görevi yanında bir takım işlerle meşgul edilmemesi gerekmektedir. Böylelikle Kütüphanecilerimiz görevlerini benimserler ve işlerinin derinliğine inebilme fırsatını bulurlar.

Kütüphaneye Gösterilen İlgil :

Tesbit edilen Okul Kütüphanelerinden bazılarında okuyucular fazla ilgi gösteriyorlar. Bunun bir takım sebepleri olduğu muhakkaktır.

Başlıca,

1. Öğrencilerin kütüphaneye gösterdikleri ilgi öğretmenlere bağlı olmaktadır. Verilen ödevi hazırlamak veya tavsiye edilen bir kitabı okumak üzere öğrenci kütüphaneye gelmektedir.
 2. Kütüphanenin aydınlık, temiz ve sessiz olması,
 3. Kütüphanecinin davranışları, göstereceği ilgi,
 4. Kütüphanedeki yerleştirme sistemi ,
 5. Kitapların muhtevasının psikolojik yönden etkileyici olması gerek teknik gerek dinlendirici yayınların yeterli olması,
 6. Kütüphanenin her an faydalanılabilecek şekilde açık bulundurulması
- Kütüphaneye gösterilen ilgide büyük rol oynayan unsurlardır.

Halk Kütüphaneleriyle ilişkiler :

Halk kütüphaneleri arasında ,L.Bölümde belirtildiği gibi Okul Kütüphaneleriyle bir ilgi bizde henüz kurulamamıştır. Okul kütüphaneleri müstakil tanınmaktadırlar. Ve gerek okul gerek halk kütüphaneleri herhangi bir ilişki kurmayı düşünmemektedirler. Sadece,

1. Okul kütüphaneleri memurlarını halk kütüphanelerine 15-20 günlük bir kurs için gönderiyorlar, (bu zaman içinde memur bütün teknik işlerde (Kataloglama, tasnif, iare...vs.) çalıştırılıyor.
2. Bu şekilde kurs için gelen memura ilk elde lazım olabilecek demirbaş defteri, iare fişlerinin bir kısmı verilmektedir.

bir de gayri resmi olarak halk kütüphanelerinde görevli olan öğretmenlerden buldukları okulların kütüphanelerinin tanzimini stemektedirler

Fakat bu,iki kütüphane arasında ilişki olduğunu göstermez.

Kütüphaneciliğin bir bilim haline geldiği ve kütüphanenin insan hayatındaki rolünün benimsenmeye başlandığı bu zamanda okullarımıza ilâve edilecek ve edilmekte olan şık binalarda kütüphane için özel bir salon ayrılacağı bildiriliyor.Eğer bu 24 Okul Kütüphanesi içinden tarihi en eski olan 1868 de kurulmuş Galatasaray Lisesi ile tarihi en yeni olan 1965 te kurulmuş Mecidiyeköy Lisesi arasında bir karşılaştırma yaparsak Galatasaray Lisesinin,kütüphane salonları,kitap mevcudu, kütüphanecisi bakımından çok farklı olduğu görülür :

Galatasaray Lisesi :

Kuruluş tarihi	1868
Kitap mevcudu	28.500

Yetkili bir kütüphanecisi mevcut, buna karşılık

Mecidiyeköy Lisesi :

Kuruluş tarihi	1965
Kitap mevcudu	1000

Ve henüz bir memuru yok

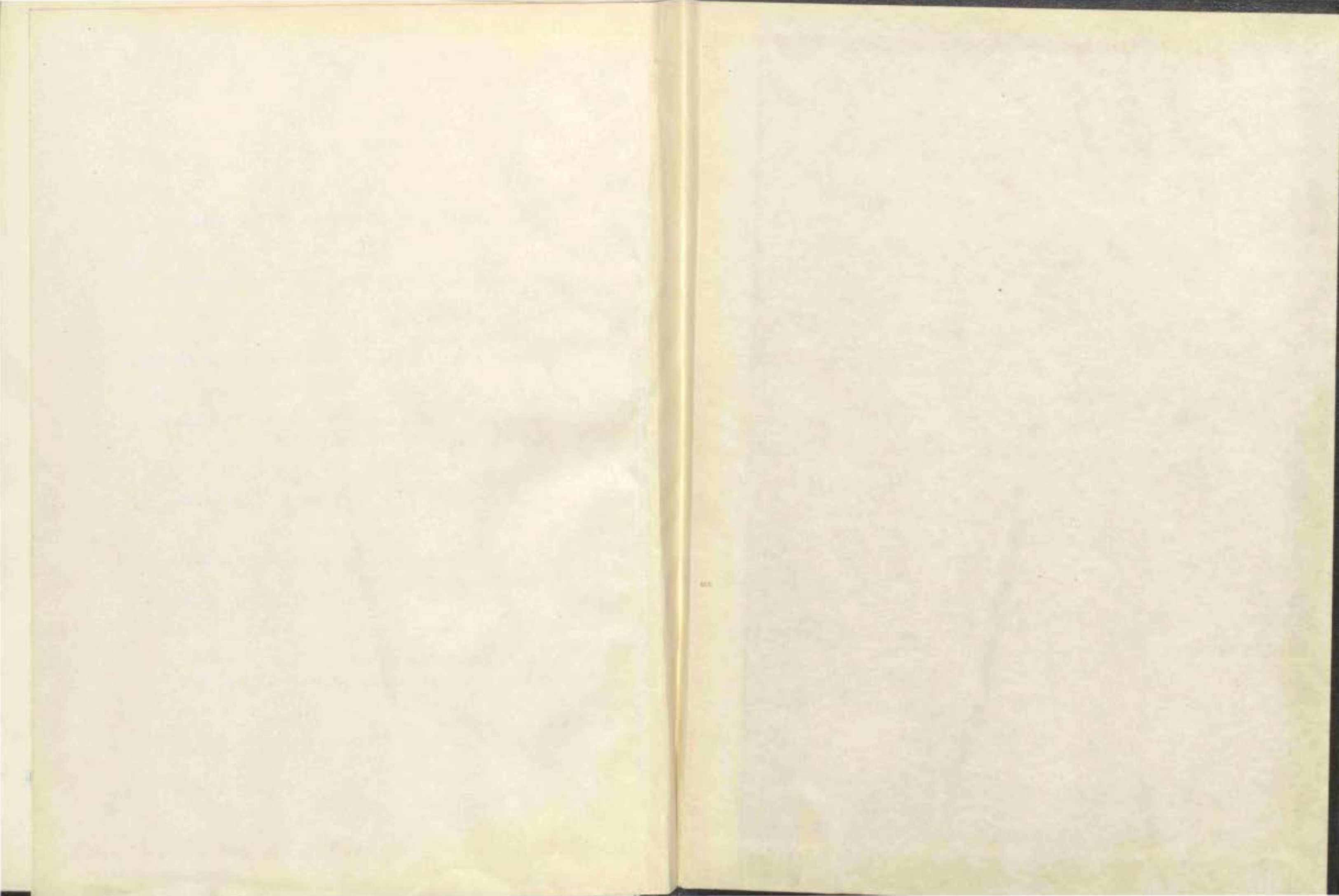
Görüldüğü gibi kütüphaneler zamanla gelişip olgunlaşmaktadırlar.Bu gelişmede "Kütüphane" kavramının benimsenmesi ve dolayısıyla onun gerektirdiği unsurların (Yeri,kütüphanecisi,kütüphanenin muhtevası)yerine getirilmesi başlıca rolü oynamaktadır.Şimdilik " Kütüphane buhranını doğuran bir başka faktör de süratle artan öğrenci sayısı yüzünden daha fazla sınıf ve öğretmene ihtiyaç duyulması olmuştur.Bu ihtiyacın baskısı ile kütüphane genellikle ihmal edilmiş veya tamamiyle kendi kadere terkedilmiştir."(18).Fakat bu geçici buhran olarak tanımlanabilir zira kütüphane kavramının gerçekten benimsenmeye başlandığı şu sıralarda zaten mevcut yer yetersizliği dolayısıyla yapılan ek binalarda kütüphane için de bir salon ayrılacağı bildirilmektedir.

Neticede Kütüphane teçhizatının,kütüphanenin okul hayatındaki rolünün,kütüphanecinin öğrenciler üzerindeki tesirinin ve yine okul

müdürü ve öğretmenlerle işbirliğinin yanısıra kütüphane ve okutma sorumluluğunun da kütüphaneciye bırakılması esasları dikkate alınarak hareket edilirse Okul Kütüphanelerimizin gerçek amacına ulaşabileceğini söyleyebiliriz.

B İ B L İ Y O G R A F Y A

1. Şişoğlu, Sema
Okul Kütüphaneleri İlk Öğretim, 28(507) 1962 s.19
2. Corbett, E.V.
An Introduction to Librarianship 1963 s.196-197
- Douglas, Mary Çev. Behire Abacıoğlu
İlkokul Kütüphaneleri 1962
(Unesco Türkiye Millî Komisyonu Kütüphanecilik El Kitapları: 2)
3. Üzerdim, Sami-Ruşen Alaylıoğlu
Öğretimde Okul Kütüphanesi Ve Öğretmen Kütüphaneci
Türk Dili , 4(45) 1955 s.593-594
4. Salgır, Abdülkadir
Okul Kütüphaneleri İlk Öğretim 28(505) 1962 s.24-25
5. Solmaz, Feridun
Okul ve Sınıf Kitaplıklarının Nasıl Teşekkül Ettirileceği
ile ilgili Yönetme Esasları.
Köy ve Eğitim 5(591) 1959 s.22-23
6. Soysal, Özer
Bir rapor ve düşündürdükleri,
Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni 13(3-4) 1964 s.6
7. Fleeschauer,
Generalities in School-Librarianship - Mousalon 43.

TEZ

5522

5522